

“Η ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΖΩΗ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ”

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΡΓΟ

- "Η Στρατιωτική ζωή εν Ελλάδι" είναι μια χειρόγραφη αυτοβιογραφία ενός Υπαξιωματικού, η ταυτότητα του οποίου παραμένει άγνωστη
- Τυπώθηκε για πρώτη φορά το 1870 στην Βραϊλα της Ρουμανίας από τον Χ.Δημόπουλο
- Δεν βρήκε μεγάλη απήχηση στο κοινό και δεν γνώρισε ιδιαίτερη ανάπτυξη
- Το 1970 θα γνωρίσει άλλη μια επανεκτύπωση. Παρόλο την ευρύτατη διάδοση που γνώρισε στην δεύτερη έκδοση εξακολούθησε να βρίσκεται εκτός του λογοτεχνικού κύκλου
- Ο πρώτος που επισήμανε την ύπαρξή του έργου ήταν ο Κ.Θ. Δημαράς
- Το 1958 ο Απόστολος Σαχίνης κάνει μια δεύτερη αναφορά
- Το 1974, ο Mario Vitti καταπιάνεται με το συγκεκριμένο χειρόγραφο

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

- Οι πληροφορίες που έχουμε στην διάθεσή μας είναι ελάχιστες εως μηδαμινές
- Επιθυμεί να κρατήσει κρυφή την πραγματική του ταυτότητα γι'αυτό επινοεί ένα πλαστό όνομα, ένα λογοτεχνικό προσωπείο
- Μας συστήνεται με το ψευδώνυμο Ερρίκος Σκράδης (μισό Ευρωπαϊκό και μισό Αρβανίτικο)
- Έχει διατυπωθεί η άποψη ότι πίσω από το προσωπείο "Ερρίκος Σκράδης" κρύβεται ο πραγματικός συντάκτης Χ.Δημόπουλος. Ωστόσο, κάτι τέτοιο δεν αληθεύει

- Γεννήθηκε στο Φανάρι της Κωνσταντινούπολης
- Πρέπει να δημοσίευσε το έργο του σε ηλικία τριάντα ή τριανταενός χρονών
- Ολοκλήρωσε όλα τα έτη στο Ελληνικό Σχολείο της Ενορίας του
- Σφοδρή επιθυμία και όνειρο του ήδη από νεαρή ηλικία ήταν να καταταγεί εθελοντής στον Ελληνικό στρατό
- Ο δάσκαλός του στο Ελληνικό Σχολείο μιλούσε πάντοτε με μεγάλο ενθουσιασμό για την απελευθερωμένη πατρίδα
- Καταλυτική επίδραση για την μετάβαση του αφηγητή στην Αθήνα

ΥΠΟΘΕΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

- Η ιστορία διαδραματίζεται μετά τον Κριμαϊκό πόλεμο(Οκτώβριος 1853-Φεβρουάριος 1856) και έχει ως θεματικό πυρήνα την καταδίωξη της ληστείας στην Αθήνα
- Στο επίκεντρο βρίσκεται η ζωή του αφηγητή
- Αφηγείται με ζωντανό και ρεαλιστικό τρόπο,την λειτουργία του στρατιωτικού μηχανισμού και την πλήρη διάψευση των ονείρων του
- Το βιβλίο έχει ως αφητηρία την άφιξη του αφηγητή στην Αθήνα σε ηλικία δεκαοχτώ χρονών και ολοκληρώνεται με την αναχώρηση του από την Ελλάδα,ως μεταφραστής στο στρατιωτικό λογιστήριο
- Αποτελείται από τρία μέρη

- **Το Α' μέρος** αναφέρεται στην άφιξη του αφηγητή στην Αθήνα, στις αντιξοότητες που συνάντησε, στην κατάταξή του στο τάγμα των Ακροβολιστών, την εκγύμνασή του και την πρώτη του στρατιωτική εμπειρία στην Χαλκίδα
- **Το Β' μέρος** καλύπτει την μετάβαση στην Αταλάντη, την περιγραφή της τραγικής κατάστασης του χωριού μετά την επιδρομή των ληστών
- **Το Γ' μέρος** πραγματεύεται τις καταχρήσεις τόσο σε χρηματικό επίπεδο όσο και σε υλικό των ανωτέρων εις βάρος των φαντάρων. Την αδιαφορία για τον συνάνθρωπο και την τοποθέτηση του εγώ στο επίκεντρο
- Μετά την συνεισφορά του στο Στρατιωτικό Υπουργείο αναχωρεί οριστικά για το εξωτερικό

ΑΠΟΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΓΡΑΜΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟ ΕΙΔΟΣ ΣΤΟ ΟΠΟΙΟ ΑΝΗΚΕΙ ΤΟ ΕΡΓΟ

Δεν έχουμε ακόμα διαμορφώσει μια αποκρυσταλλωμένη άποψη

- Υπότιτλος «Χειρόγραφον Έλληνας Υπαξιωματικού»: ο συγγραφέας θέτει πολλά ερωτήματα
- Τα χρόνια εκείνα δεν υπάρχει γραφομηχανή ,συνεπώς το ότι το κείμενο έφτασε στο τυπογραφείο της Βραϊλας σε χειρόγραφη μορφή ήταν αναμενόμενο.Η σημείωση πρέπει να είχε κάποια άλλη σημασία
- Αισθητή γίνεται η προσπάθεια για μια πιο οργανική σύνδεση των μερών του έργου,κάτι που του προσδίδει αρκετά χαρακτηριστικά του μυθιστορήματος
- Μια αυτοβιογραφία:ένα αφήγημα που γράφεται από πραγματικό πρόσωπο με κεντρικό άξονα την ίδια του την ζωή

- Ένα **απολογητικό σύγγραμμα**. Ήταν ιδιαίτερα διαδεδομένο να προστρέχει κάποιος σε απολογισμούς μετά την παραίτησή του από κάποιο αξίωμα
- **Ωστόσο όλες οι παραπάνω απόψεις έχουν απορριφθεί**
- Ο πιο δόκιμος όρος είναι αφήγημα και συγκεκριμένα «δημιουργικό αφήγημα» ή αλλιώς διήγημα
- Πρόκειται για ένα βιβλίο που αν και το περιεχόμενό του είναι αυτοβιογραφικό, είναι κάτι περισσότερο από αυτοβιογραφία. Είναι κάτι ανάμεσα σε αυτοβιογραφία και χρονικό, με μυθιστορηματική υφή

ΑΦΗΓΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

- Το βιβλίο παρουσιάζει συνάφεια γραμματολογική και χρονική με την «Πάπισσα Ιωάννα» του Ροΐδη καθώς και με τον «Λουκά Λάρα» του Βικέλα
- Αφήγημα γραμμένο σε πρώτο πρόσωπο, το οποίο δεν είναι ένα πλαστό, εικονικό αλλά αληθινό. Συνεπώς, συγγραφέας και αφηγητής ταυτίζονται
- Με βάση τα αφηγηματικά επίπεδα κατά τον Genette ο αφηγητής μας είναι εξωδιηγητικός-ομοδιηγηματικός, καθώς αφηγείται την κύρια ιστορία που αποτελεί και την προσωπική του ιστορία (αυτοδιηγηματικός), έχει εσωτερική εστίαση και ως παρατηρητής/αυτόπτης μάρτυρας αφηγείται όσα υποπέφτουν στην αντιλήψη του
- Δεν παρεμβαίνει στο αφηγηματικό του υλικό, αλλά αφήνει τα γεγονότα να μιλήσουν γι' αυτόν

- Μετά από την επιστροφή του Ερρίκου στην Χαλκίδα η αφήγηση αποκτά μια πιο διδακτική διάθεση
- Στο τρίτο μέρος ο αφηγητής επιδιώκοντας να παρουσιάσει τα σαθρά θεμέλια στα οποία στηρίζεται το ελληνικό σύστημα, μετατρέπει την αφήγηση σε ειδησεογραφικό ρεπορτάζ
- Οι περιγραφές μέσα στο κείμενο, είναι ελάχιστες (περιγραφή του χωριού του Μαρτινίου, διοικητή τάγματος, ληστή)
- Βεβαίως, δεν εκλείπουν και οι ευτράπελες περιγραφές
- Διακρίνουμε ένα σατιρικό και χιουμοριστικό πνεύμα που αποσκοπεί στο να ξεκουράσει τον αναγνώστη-ακροατή από το άφθονο μιλιταριστικό πνεύμα

ΧΡΟΝΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Υπάρχει σκοτάδι σχετικά με τα στοιχεία που έχουμε στην διάθεσή μας

- Ένα κείμενο που γράφτηκε ενιαία και όχι σε διαδοχικές φάσεις
- Αναφέρεται σε γεγονότα που διαδραματίστηκαν περίπου μια δεκαετία πριν .Ο αφηγητής όταν εξιστορεί τα γεγονότα του στρατού, έχει παραιτηθεί από το καθήκον του και βρίσκεται στο εξωτερικό
- Όσον αφορά το έτος συγγραφής γίνεται μια νύξη γι'αυτό κατά την διάρκεια της αφήγησης για το τελεσίγραφο της 11^{ης} Δεκεμβρίου(Κρητικό Ζήτημα και Επανάσταση)
- Ο Υπαξιωματικός γράφει μέσα στον χειμώνα του 1869-1870,την περίοδο του γενικού παροξυσμού
- Ο συγγραφέας περιορίζει το θέμα του μέσα στον χρόνο.Απομονώνει μόνο εκείνα τα περιστατικά που συμπίπτουν με την στρατιωτική του θητεία,συμβάλλοντας στην αφηγηματική οικονομία του έργου

ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΕΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

- Είναι ένα έργο καινοτόμο, το οποίο εισάγει μια μεταβατική περίοδο
- Δημοσιεύεται το 1870, σε μια εποχή που βρίσκεται στο μεταίχμιο ανάμεσα στην παρακμή του Ρομαντισμού (1830-1880) και στην εμφάνιση των πρώτων δειγμάτων ηθογραφίας στα ελληνικά μυθιστορήματα (1880-1930)
- Ανήκει στην ρεαλιστική ηθογραφία, η οποία επικεντρώνεται στην αντικειμενική αναπαράσταση της ελληνικής ζωής χωρίς παραχάραξη της πραγματικής κατάστασης
- Έχει κοινωνικό προσανατολισμό
- Μπορούμε να χαρακτηρίσουμε το χειρόγραφο ως πρόδρομο του ρεαλισμού, ο οποίος κάνει αισθητή την παρουσία του στο ελληνικό λογοτεχνικό προσκήνιο κατά το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα

ΡΕΑΛΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Όλο το έργο βρίθει από ρεαλισμό, με ποιο αντιπροσωπευτικά παραδείγματα τα εξής:

- Το ίδιο το θέμα του βιβλίου
- Για εκείνη την εποχή ήταν ένα θέμα ταμπού .Κόντρα στο κατεστημένο, ο Υπαξιωματικός, καταγγέλει την ανηθικότητα και την χρησιμοθηρία της εποχής
- Η φυσιογνωμία του μπάρμπα Τσούγκα. Πρόκειται για ένα μέσο με το οποίο ο συγγραφέας κάνει ορατή την σκέψη του στο κοινό και εκφράζει τις ιδεολογικές του πεποιθήσεις
- Ακέραιος χαρακτήρας, αυθάδης αντιτίθεται στους ανωτέρους του. Διακρίνεται για το αίσθημα δικαιοσύνης
- Δεν διεκδικεί ιδιοτελή δικαιώματα, αλλά αγωνίζεται για την ευημερία των εγκαταλελλειμμένων χωρικών

- Άθλιες συνθήκες διαβίωσης στο στρατό
- Σκληρή και ταπεινωτική μεταχείριση των φαντάρων
- Φαινόμενο δωροδοκίας (φρουρός)
- Ο πονηρός ξενοδόχος μπαρμπα Νικολός, ο οποίος αρνείται αρχικά να παραχωρήσει δωμάτιο στον συγγραφέα μας καθώς δεν τον θεωρεί ευκατάστατο. Αποτελεί ενσάρκωση της φιλοκερδίας και φιλοχρηματίας των εργαζομένων
- Συναναστροφή με ανθρώπους που βρίσκονται υψηλά στην κοινωνική ιεραρχία αλλά και στην ιεραρχία του στρατού
- Φιλίες όχι αληθινές αλλά που βασίζονται στο οικονομικό όφελος
- Περιστατικό ληστείας που σημειώθηκε στην Αταλάντη. Ενώ ο στρατός βρισκόταν στην Χαλκίδα κανείς δεν έσπευσε να βοηθήσει τους κατοίκους γιατί οι στρατιώτες κοιμόνταν εκείνη την ώρα

ΡΟΜΑΝΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Συναντάμε ελάχιστα, ρομανικά στοιχεία,ειδωμένα όμως και εκφρασμένα μέσα από ένα διαφορετικό πρίσμα

- Τα αισθήματα που έτρεφε ο Υπαξιωματικός για μια κοπέλα,η εξ αποστάσεως "γνωριμία" με μια άλλη κοπέλα,η μετά από χρόνια συνάντηση του μπάρμπα Τσούγκα με την Λουλούλα αλλά και η συγκινητική σκηνή με το τραυματισμένο ελάφι
- Θα μπορούσε κάποιος να πει ότι το κείμενο στερείται συναισθηματικού στοιχείου.Ο συγγραφέας δεν συγκινείται αλλά ακόμα και αν ευαισθητοποιηθεί αντικαθιστά την συγκινητικότητα με άλλα αφηγηματικά μέσα (διάλογος)
- Ακόμα και στο περιστατικό με την Λουλούλα η στοργή του συγγραφέα προς τον μπάρμπα Τσούγκα δεν προέρχεται από το μέρος της ψυχής αλλά από επιστράτευση της λογικής

ΥΦΟΣ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΑ

- Αφήγημα που στην μεγαλύτερη έκτασή του κυλά με την χάρη του προφορικού λόγου. Καταγραφή αυθόρμητης ομιλίας, η οποία είναι πηγαία και αδίστακτη
- Κοφτός, μικροπερίοδος λόγος με παρατακτική σύνδεση των προτάσεων. Ενσωματώνει τον διάλογο και τον ευθύ λόγο
- Προσδίδει χάρη, ζωντάνια, αμεσότητα, παραστατικότητα
- Δημιουργεί σχέση οικειότητας με τον αναγνώστη και τον καθιστά κοινωνό στην εξέλιξη των γεγονότων
- Συχνά χρησιμοποιεί προσφωνήσεις σαν να μην πρόκειται το βιβλίο του να διαβαστεί αλλά να απαγγελθεί

- Αναφορικά με την γλώσσα, στο μεγαλύτερο μέρος του κειμένου κυριαρχεί η καθαρεύουσα, η οποία όμως στους διαλόγους εισχωρεί στην δημοτική και ίσως να πλησιάζει στην ιδιωματική διάλεκτο.
- Ακόμα και σε περιπτώσεις πολυγλωσσίας δεν μεταφράζει τα λόγια στα Ελληνικά αλλά τα παραθέτει όπως ακριβώς τα διατύπωσαν οι φυσικοί ομιλητές